رابطه مشارکت والدین در امور تحصیلی با هیجان‌های مثبت و کیفیت زندگی تحصیلی دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم (شهرستان شهریار)

ناصر جعفربگلو[1]
یاسر مدنی[2]
عباس جواهری[3]

چکیده

هدف پژوهش حاضر، بررسی رابطه مشارکت والدین در امور تحصیلی با هیجان‌های مثبت و کیفیت زندگی تحصیلی دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم بود. این پژوهش، توصیفی ـ همبستگی است. جامعه آماری شامل ۱۵۰۰۰ دانش‌آموز مقطع متوسطه دوم در نیمسال دوم سال تحصیلی ۱۴۰۲ـ۱۴۰۳ شهرستان شهریار بود که بر اساس جدول کرجسی و مورگان، ۳۷۴ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. ابزارهای پژوهش، شامل پرسشنامه کیفیت زندگی تحصیلی اینلی و بورک (۱۹۹۲)، پرسشنامه هیجان‌های مثبت تحصیلی پکران و همکاران (۲۰۱۱) و پرسشنامه مشارکت والدین در امور تحصیلی شکاری (۱۳۹۲) بود. داده‌ها با روش‌های همبستگی و رگرسیون تحلیل شدند. نتایج نشان داد مشارکت والدین با کیفیت زندگی تحصیلی و مؤلفه‌های آن شامل رضایت کلی، کاهش هیجان‌های منفی، ارتباط با مدرسه، همبستگی اجتماعی، فرصت، موفقیت و تجربه ماجراجویانه رابطه معنادار دارد ($p<0/01$). همچنین مشارکت والدین توانست ۳۲ درصد از تغییرات هیجان‌های مثبت دانش‌آموزان را پیش‌بینی کند. این یافته‌ها بر اهمیت نقش والدین در ارتقای هیجان‌های مثبت و کیفیت زندگی تحصیلی دانش‌آموزان تأکید دارد. بر این اساس، طراحی و اجرای برنامه‌های مدرسه‌محور با هدف تقویت مشارکت والدین می‌تواند در بهبود سلامت روانی ـ تحصیلی و ارتقای کیفیت تجربه آموزشی دانش‌آموزان مؤثر واقع شود.

واژگان کلیدی: مشارکت والدین در امور تحصیلی، هیجان‌های مثبت، کیفیت زندگی تحصیلی.

---

۱. کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، دانشکده روانشناسی، دانشگاه تهران، ایران (نویسنده مسئول). Beglounaser25@gmail.com

۲. استادیار، گروه مشاوره خانواده، دانشکده روانشناسی، دانشگاه تهران/ تهران، ایران. yaser.madani@ut.ac.ir

۳. استادیار، گروه مشاوره خانواده، دانشکده روانشناسی، دانشگاه تهران/تهران، ایران. javaheri.m@ut.ac.ir

مقدمه

زندگی بشر طی قرون متمادی، دستخوش تغییرات و دگرگونی‌های بوده است که گاه در کنترل انسان است و گاه از کنترل او خارج می‌شود و کیفیت زندگی او را تحت تاثیر قرار می‌دهد. (لو،[1] ۲۰۲۱). شرایط خاص محیط های مختلف می‌تواند بر کیفیت زندگی فرد تأثیرگذار باشد و یکی از مهم‌ترین محیط هایی که نسل نوجوان و جوان بخش اعظمی از زمان خود را در آنجا صرف می‌کنند، مدرسه است. بر همین اساس کیفیت زندگی تحصیلی،[2] یکی از مهم‌ترین ابعاد کیفیت زندگی است (چاتو و ساهو،[3] ۲۰۲۰). کیفیت زندگی تحصیلی، یک احساس بهزیستی است که از رضایت یا نارضایتی در جنبه‌های مختلف و مهم زندگی تحصیلی ناشی می‌شود و بسیاری از جنبه‌های زندگی از جمله سلامت جسمی، وضعیت روانی، سطح استقلال و باورهای شخصی را در بر می‌گیرد (آچانگوا[4] و همکاران، ۲۰۲۲). برای هر شخص، کیفیت زندگی به درک منحصر به فرد او از زندگی و رضایت از زندگی بستگی دارد. بنابراین کیفیت زندگی را می‌توان از طریق ادراک فرد از تجربه زندگی مورد بررسی قرار داد. افزون بر ارتباط با خانواده، دوستان و جامعه، رضایت دانش‌آموزان از جنبه‌های روانی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، مذهبی و جنسی مدارس با کیفیت زندگی تحصیلی مرتبط است. به عبارت دیگر کیفیت زندگی تحصیلی را می‌توان بر اساس جزئیات کلی زندگی و رضایت وی از جنبه‌های مهم زندگی در نظر گرفت (بل[5] و همکاران، ۲۰۱۸). کیفیت زندگی تحصیلی می‌تواند برگرفته از میزان رضایت آن‌ها از کیفیت شرایط تحصیلی در محیط آموزشی باشد. از آنجا که نقش کیفیت زندگی تحصیلی در سلامت روانی و تحصیلی دانش‌آموزان حائز اهمیت است، بررسی عوامل مرتبط با آن نیز توجه بسیاری از محققان را به خود جلب کرده است.

از سوی دیگر با استناد به نتایج پژوهش هو[6] و همکاران (۲۰۲۳) کیفیت زندگی تحصیلی

1. Lo
2. academic quality of life
3. Chattu & Sahu
4. Achangwa
5. Bell
6. Hu

خوب می‌تواند نتیجه داشتن هیجانات مثبت در دانش آموزان باشد. هیجان تحصیلی،[1] ترکیبی نسبتاً پیچیده از شیوه‌هایی است که دانش‌آموزان در آن بر اساس تجربیات هیجانی خود در زمینه تحصیلی عمل می‌کنند و شامل توانایی برای درک و پذیرش تجربیات هیجانی، توانایی مشارکت در استراتژی‌های سالم برای مدیریت هیجانات ناراحت‌کننده و توانایی بروز رفتارهای مناسب در هنگام شکست است (پکران،[2] ۲۰۲۱). هیجان‌های تحصیلی طبق ارزش آن‌ها (مثبت و منفی بودن یا خوشایند یا ناخوشایند بودن) و درجه فعالیت (فعال بودن یا غیرفعال بودن) مانند شور یا آرامش از جمله‌های هیجان‌های مثبت تحصیلی[3] و خشم و اضطراب یا ناامیدی و خستگی هیجان‌های منفی تحصیلی[4] تقسیم می‌شوند (انگلمان و بانرت،[5] ۲۰۱۹). هیجان های مثبت تحصیلی به عنوان بخشی از فرایندهای تصمیم‌گیری منطقی در زمینه‌های آموزشی به شمار می‌روند. همچنین در برخی موارد به عنوان هسته اصلی یادگیری شناخته می‌شوند و بر عملکرد شناختی دانش‌آموزان، انگیزه، موفقیت، تصمیم‌گیری و حل مسئله تأثیر می‌گذارند (آلونسو تاپیا[6] و همکاران، ۲۰۲۰). توانایی اداره کردن این هیجانات به دانش‌آموزان اجازه می‌دهد از استراتژی‌های مقاومتی مناسب در مواجهه با موقعیت‌هایی که ممکن است خطرزا باشد، استفاده کنند. این دسته از هیجان‌ها، هیجاناتی شدید اما کوتاه‌مدت هستند که در پاسخ به محرک‌های محیط به وجود می‌آیند و می‌توانند عوامل آموزشی بسیاری را تحت تأثیر قرار دهند؛ به‌طوری که می‌توان گفت هیجان‌های مثبت تحصیلی به طور مستقیم به فعالیت‌های تحصیلی یا نتایج تحصیلی گره خورده‌اند (فرنزل[7] و همکاران، ۲۰۲۱).

با توجه به آنکه ورود به دبیرستان با تغییرات زیادی از جمله رشد شناختی، زیستی، اجتماعی و تغییر روابط با خانواده به‌ویژه روابط نوجوانان ـ والد همراه است، نظریه‌ها و پژوهش‌ها و

1. academic emotions
2. Pekrun
3. positive academic emotions
4. negative academic emotions
5. Engelmann & Bannert
6. Alonso-Tapia
7. Frenzel

سیاست‌های تربیتی نیز اهمیت نقش والدین، ارتباط مدرسه ـ خانه و درگیری والدین در آموزش را برای بهبود فرایندهای تحصیلی و ویژگی‌های مثبت نوجوانان برجسته کرده‌اند (ویلدر،[1] ۲۰۱۴). مشارکت والدین در امور تحصیلی،[2] به معنای مشارکت والدین در تمام جنبه‌های رشد شناختی، هیجانی و تحصیلی فرزندان است (زیانگ[3] و همکاران، ۲۰۲۱). درگیری والدین به عنوان شرکت والدین در فرایند آموزشی و تجارب فرزندان خود، دارای شش جنبه است که شناخته‌شده‌ترین جنبه‌های مشارکت والدین از نظر مربیان، فراوان‌ترین عملکردها به وسیله والدین، آزمون‌شده به وسیله محققان و فرض‌شده به وسیله نظریه‌پردازان بوده است و عبارتند از: انتظارات والدین؛[4] به معنای درجه‌ای که والدین انتظار دارند فرزندشان مطابق با توانایی‌هایش در سطح بالایی پیشرفت کند، خواندن؛ به معنای شدت وقت صرف کردن والدین به طور منظم در فعالیت مطالعه فرزندان، مشارکت/ تمایل؛[5] به معنای فراوانی تمایل و شرکت والدین در فعالیت‌ها و عملکردهای مدرسه، ارتباط؛ به معنای شدت ارتباط والدین و فرزندان در فعالیت‌های مدرسه، تکالیف؛ به معنای شدت چک کردن تکالیف فرزندان قبل از اینکه تکالیف به معلم ارائه شود و سبک والدینی؛ به معنای میزان حمایتگر بودن و کمک‌کننده بودن والدین (اوگ[6] و همکاران، ۲۰۲۱).

در پژوهش‌های انجام‌شده، رابطه بین متغیرهای خانوادگی با وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان مورد بررسی قرار گرفته است. برای مثال لمیسا[7] و همکاران (۲۰۲۳) در پژوهشی به بررسی رابطه مشارکت والدین با کیفیت زندگی تحصیلی؛ نایتی[8] (۲۰۲۱) تأثیر درگیری تحصیلی والدین بر موفقیت تحصیلی، دارکو ـ آسومادو و سیکا ـ برایت (۲۰۲۱) تأثیر مشارکت والدین در امور تحصیلی بر عملکرد تحصیلی و بارگر[9] و همکارانش (۲۰۱۹) رابطه مشارکت والدین در

1. Wilder
2. parents' participation in academic affairs
3. Xiong,
4. Parental expectation
5. Attendance/participation
6. Ogg
7. Lemessa
8. Naite
9. Barger

امور تحصیلی با سازگاری تحصیلی را به تفکیک بررسی و تأیید کردند. به طور کلی مشارکت والدین در امور تحصیلی دانش‌آموزان می‌تواند تأثیر قابل توجهی بر تقویت هیجان‌های مثبت و کیفیت زندگی تحصیلی آن‌ها داشته باشد؛ زیرا والدینی که در فعالیت‌های تحصیلی فرزندانشان فعالانه شرکت می‌کنند، محیطی حمایتی ایجاد می‌کنند که می‌تواند به افزایش اعتماد به نفس و انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان منجر شود. این مشارکت می‌تواند شامل کمک به انجام تکالیف، حضور در جلسات مدرسه و یا تشویق فرزندان به فعالیت‌های آموزشی باشد. وقتی دانش‌آموزان احساس می‌کنند والدین‌شان به تحصیل آن‌ها اهمیت می‌دهند، احتمال بیشتری دارد که احساسات مثبتی مانند خوش‌بینی، امیدواری و رضایت از تحصیل را تجربه کنند. همچنین این حمایت والدین می‌تواند با افزایش موفقیت تحصیلی و کاهش استرس و اضطراب مرتبط با مدرسه، به بهبود کیفیت زندگی تحصیلی دانش‌آموزان کمک کند. در نهایت مشارکت والدین نه تنها به تقویت عملکرد تحصیلی کمک می‌کند؛ بلکه نقش مهمی در توسعه رفاه عاطفی و اجتماعی دانش‌آموزان دارد.

این پژوهش با بررسی خلأ موجود انجام خواهد شد که می‌تواند شامل کمبود تحقیقاتی باشد که به بررسی جامع اثرات مشارکت والدین بر هیجان‌های مثبت و کیفیت زندگی تحصیلی دانش‌آموزان می‌پردازد. همچنین به مطالعاتی نیاز است که تأثیرات مختلف انواع مشارکت والدین مانند حمایت عاطفی، حمایت آکادمیک و حضور فیزیکی در فعالیت‌های مدرسه را ارزیابی کنند. افزون بر این، ممکن است خلأ در تحقیقاتی که به بررسی چگونگی تعامل این عوامل در میان گروه‌های مختلف دموگرافیک مانند دانش‌آموزان از خانواده‌های متفاوت فرهنگی یا اقتصادی بپردازند. نیاز به داده‌هایی که تأثیرات بلندمدت مشارکت والدین را بر هیجان‌های مثبت و کیفیت زندگی تحصیلی دانش‌آموزان بررسی کنند نیز ممکن است یک خلأ مهم باشد. این خلأها می‌توانند زمینه‌های تازه‌ای برای تحقیق فراهم و به توسعه برنامه‌های آموزشی و مداخلاتی کمک کنند که به بهبود روابط بین والدین و دانش‌آموزان و در نتیجه به ارتقای رفاه تحصیلی دانش‌آموزان منجر شوند. از این‌رو با توجه به اهمیت موضوع و خلأ موجود، پژوهش حاضر به دنبال پاسخ این سؤال است

آیا بین مشارکت والدین در امور تحصیلی با هیجان‌های مثبت و کیفیت زندگی تحصیلی دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم شهرستان شهریار رابطه وجود دارد؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع تحقیقات توصیفی و از نوع همبستگی است. پژوهش حاضر بر اساس هدف، یک تحقیق کاربردی و از نظر نحوه جمع‌آوری اطلاعات، میدانی است. این پژوهش با روش کمی انجام شد.

جامعه آماری این پژوهش متشکل از همه دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم شهرستان شهریار در نیمسال دوم سال تحصیلی ۱۴۰۳ ـ ۱۴۰۲ به تعداد ۱۵۰۰۰ نفر بود. نمونه آماری بر اساس جدول کرجسی و مورگان[1] (۱۹۷۰)، ۳۷۴ نفر در نظر گرفته شد. نمونه آماری با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شد. به این منظور از میان همه مدارس مقطع متوسطه دوم شهرستان شهریار، ۷ مدرسه به صورت تصادفی انتخاب شد. سپس از بین هر کدام از این مدارس، ۳ کلاس دوباره به صورت تصادفی و در مجموع ۲۱ کلاس انتخاب شد. در مرحله آخر از هر کلاس ۲۰ نفر به عنوان نمونه آماری تصادفی انتخاب شدند. بر این اساس ۴۲۰ پرسشنامه گردآوری شد که از این بین، ۳۷۴ پرسشنامه کامل مورد تحلیل قرار گرفت. ملاک‌های ورود شامل این موارد است: دانش‌آموز در مقطع متوسطه دوم تحصیل کند، سن دانش‌آموز بین ۱۶ تا ۱۸ سال باشد، دانش‌آموز انتخاب‌شده علاقه‌مند به شرکت در این پژوهش باشد. ملاک‌های ورود نیز عبارتند از وجود نقص در پاسخ به پرسشنامه‌ها، ابتلا به اختلال تشخیص‌داده‌شده روانپزشکی در فرد و افراد درجه یک فامیل و سابقه ترک تحصیل به مدت بیش از ۱ ترم تحصیلی. نمونه این پژوهش شامل ۳۷۱ دانش‌آموز بود که بر اساس جنسیت و پایه تحصیلی به شرح زیر توزیع شدند: در مقطع دهم، ۳۷ دختر و ۱۱۶ پسر حضور داشتند. در مقطع یازدهم، ۳۵ دختر و ۸۰ پسر مشغول به تحصیل بودند. در مقطع دوازدهم، ۲۶ دختر و ۷۷ پسر در این گروه‌ها بودند. به طور کلی، ۹۸ دختر و ۲۷۳ پسر در این نمونه شرکت داشتند. داده‌های مورد نیاز با استفاده از پرسشنامه‌های زیر گردآوری شد.

1. Krejcie & Morgan

کیفیت زندگی تحصیلی: پرسشـنامه کیفیت زندگی تحصیلی توسـط اینلی و بورک (۱۹۹۲) طراحی و اعتباریابی شده است. این پرسشنامه شامل ۳۹ گویه بسته پاسخ پنج ارزشی است که هفت شاخص (رضایت کلی، عاطفه منفی، مدرس، همبستگی اجتماعی، فرصت، موفقیت و ماجرا) را مورد سنجش قرار داده است. پاسخ‌دهی به پرسشنامه مقیاس لیکرتی ۵ گزینه‌ای کاملاً مخالفـم (۱)، مخالفـم (۲)، بی‌نظـر (۳)، موافقـم (۴) و کاملاً موافقم (۵) طراحی شـده و روایی محتوایی آن مورد تأیید اساتید صاحب‌نظر قرار گرفته است. در پژوهش سلطانی‌شال و همکاران (۱۳۹۰) روایی همگرای پرسشـنامه کیفیت زندگی در مدرسـه با بررسی همبستگی آن بـا پرسشـنامه‌های خودکارآمـدی عمومی و مقیاس سـازگاری نوجوانان محاسـبه و تأییـد شـده اسـت و روایـی محتوایـی آن را نیـز اسـتادان صاحب‌نظـر تأییـد کرده‌انـد. در پژوهـش ذکرشده پایایی این پرسشنامه نیز با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۵ گزارش شده است. همچنین در پژوهش حدادی (۱۳۹۳) نیز از روایی محتوایی پرسشنامه مورد تایید قرار گرفته است. در پژوهش ذکرشده، پایایی پرسشنامه با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۷ محاسبه شد. در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ این پرسشنامه، ۰٫۹۵۳ به دست آمد.

هیجان‌هـای مثبـت تحصیلـی: پرسشـنامه هیجان‌هـای مثبـت تحصیلـی توسـط پکـران و همکاران (۲۰۱۱) سـاخته شـده اسـت و ۲۲ سـؤال دارد. این پرسشـنامه از نوع خودگزارشـی و مداد کاغذی است که در سه قسمت تهیه شده است. این قسمت‌ها شامل بخش مربوط به هیجان‌هـای کلاس، هیجان‌هـای مربوط به یادگیری و هیجان‌های مربوط به امتحان اسـت. در هـر قسـمت ۸ زیـر مقیاس وجـود دارد. در این پژوهـش از زیر مقیـاس هیجان‌های مثبت مربوط به یادگیری ـ شامل ۲۲ سؤال ـ و هیجان‌های مثبت لذت، امیدواری و افتخار استفاده و ۱ نمـره کل بـرای هیجان‌های مثبت تحصیلی در نظر گرفته شـده اسـت. پرسشـنامه این زیر مقیاس به‌گونه‌ای طراحی شـده اسـت که هر قسـمت تجربه‌های هیجانی را در سـه موقعیت مختلف سـنجیده اسـت: قبل از مطالعه، در حین مطالعه و بعد از مطالعه. در این پرسشنامه دانش‌آمـوزان تجربه‌هـای هیجانـی خـود را در سـه موقعیت مذکـور، در یک مقیـاس لیکرتی ۵ درجـه‌ای (۵ـ مخالفـم، ۴ـ تـا حـدودی مخالفـم، ۳ـ مطمئن نیسـتم، ۲ـ تا حـدودی موافقم،

۱ـ موافقم) درجه‌بندی کرده‌اند. پکران و همکاران (۲۰۱۱) روایی درونی این پرسشنامه را از طریق تحلیل عاملی تأیید و آلفای کرونباخ را برای هر یک از این ۸ زیر مقیاس، در دامنه‌ای از ۰/۷۹ تا ۰/۹۳ گزارش کرده‌اند. در ایران نیز پرسشنامه مذکور توسط کدیور و همکاران (۱۳۸۸) بومی‌سازی شده و روایی و پایایی آن مورد تائید قرار گرفته است. همچنین در پژوهش حیات و همکاران (۱۳۹۶) آلفای کرونباخ محاسبه‌شده برای هیجان‌های لذت ۰/۸۷، افتخار ۰/۷۹ و امید ۰/۸۱ به دست آمد. در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ این پرسشنامه، ۰/۹۲۷ به دست آمد.

مشارکت والدین در امور تحصیلی: این پرسشنامه توسط شکاری (۱۳۹۲) طراحی شده است و شامل ۱۵ گویه بسته پاسخ بر اساس طیف پنج درجه‌ای لیکرت است. پرسشنامه در طول فرایند پژوهش توسط پژوهشگر اعتباریابی شده و در مطالعه شکاری (۱۳۹۲) برای به دست آوردن روایی پرسشنامه، از نظرات استاد راهنما و چندین نفر از دیگر اساتید و متخصصین و کارشناسان استفاده شده است. از آن‌ها درباره مربوط بودن، واضح بودن و قابل فهم بودن سؤالات و اینکه آیا این سؤالات برای پرسش‌های تحقیقاتی مناسب است و آن‌ها را مورد سنجش قرار داده است، نظرخواهی شد و اصطلاحات موردنظر در پرسشنامه اعمال گردید. در مطالعه شکاری (۱۳۹۲) پایایی پرسشنامه بر اساس یک مطالعه مقدماتی، ۰/۸۴ محاسبه شد. در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ این پرسشنامه، ۰/۸۶۳ به دست آمد.

یافته‌های پژوهش

در جدول ۱ آمار توصیفی مربوط به نمرات متغیرهای تحقیق و هر یک از مؤلفه‌های آن آمده است.

جدول ۱: آمار توصیفی نمرات متغیرهای پژوهش

منبع متغیر	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	کمترین	بیشترین
مشارکت والدین در امور تحصیلی	۳۷۴	۵۷/۵۱	۱۰/۲۱	۱۹	۷۵
کیفیت زندگی تحصیلی	۳۷۴	۱۴۱/۲۲	۲۸/۴۰	۴۹	۱۹۵

منبع متغیر		تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	کمترین	بیشترین
	رضایت کلی	۳۷۴	۲۰/۵۷	۰۷/۶	۶	۳۰
	عاطفه منفی	۳۷۴	۱۸/۴۱	۲۲/۵	۵	۲۵
	مدرس دوره	۳۷۴	۱۷/۸۸	۸۳/۴	۵	۲۵
	همبستگی اجتماعی	۳۷۴	۲۹/۷۸	۳۷/۶	۸	۴۰
	فرصت	۳۷۴	۲۱/۴۹	۷۹/۵	۶	۳۰
	موفقیت	۳۷۴	۱۵/۲۸	۱۱/۳	۴	۲۰
	ماجرا	۳۷۴	۱۷/۸۳	۳۰/۴	۵	۲۵
هیجان‌های مثبت تحصیلی		۳۷۴	۸۱/۶۶	۷/۱۵	۶۶	۸۸
هیجان‌های مثبت تحصیلی	امید	۳۷۴	۲۲/۴۳	۲۹/۲	۱۷	۲۴
	لذت	۳۷۴	۳۶/۹۳	۹۲/۳	۲۸	۴۰
	غرور	۳۷۴	۲۲/۱۸	۰۷/۲	۱۸	۲۴

قبل از اجرای مدل رگرسیونی، پیش‌فرض‌های این روش آماری شامل «پیش‌فرض نرمال بودن توزیع تک‌متغیری»، «پیش‌فرض عدم هم‌خطی چندگانه» و «پیش‌فرض وجود رابطه بین نمرات متغیرهای وابسته» مورد بررسی و تأیید قرار گرفتند. همچنین نرمال بودن باقی‌مانده رگرسیون و خودهمبستگی نیز در آموزن رگرسیون بررسی شد.

جدول ۲: آزمون همبستگی پیرسون

متغیر	شاخص	هیجان مثبت				کیفیت زندگی							
		کل	امید	لذت	غرور	کل	رضایت	عاطفه	مدرس	همبستگی	فرصت	موفقیت	ماجرا
مشارکت والدین	R	۰/۵۶۸**	۰/۴۸۱**	۰/۵۴۷**	۰/۴۷۸**	۰/۴۸۴**	۰/۴۱۸**	۰/۲۴۵**	۰/۳۸۳**	۰/۳۴۰**	۰/۴۵۳**	۰/۴۵۶**	۰/۴۳۱**
	Sig	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱

**معناداری در سطح ۰/۰۱ N =۳۷۸

با توجه به نتیجه آزمون همبستگی، بین مشارکت والدین در امور تحصیلی و هیجان‌های مثبت تحصیلی با ضریب همبستگی ۰/۵۶۸ (r=۰/۵۶۸)، بین مشارکت والدین در امور تحصیلی و امید با ضریب همبستگی ۰/۴۸۱ (r=۰/۴۸۱)، بین مشارکت والدین در امور تحصیلی و لذت با ضریب همبستگی ۰/۵۴۷ (r=۰/۵۴۷)، بین مشارکت والدین در امور تحصیلی و غرور با ضریب همبستگی ۰/۴۷۸ (r=۰/۴۷۸)، در سطح ۰/۹۹ رابطه مثبت معناداری وجود داشت. همچنین بین مشارکت والدین در امور تحصیلی و کیفیت زندگی تحصیلی با ضریب همبستگی ۰/۴۸۴ (r=۰/۴۸۴)، بین مشارکت والدین در امور تحصیلی و رضایت کلی با ضریب همبستگی ۰/۴۱۸ (r=۰/۴۱۸)، بین مشارکت والدین در امور تحصیلی و عاطفه منفی با ضریب همبستگی ۰/۲۴۵ (r=۰/۲۴۵)، بین مشارکت والدین در امور تحصیلی و مدرس دوره با ضریب همبستگی ۰/۳۸۳ (r=۰/۳۸۳)، بین مشارکت والدین در امور تحصیلی و همبستگی اجتماعی با ضریب همبستگی ۰/۳۴۰ (r=۰/۳۴۰)، بین مشارکت والدین در امور تحصیلی و فرصت با ضریب همبستگی ۰/۴۵۳ (r=۰/۴۵۳)، بین مشارکت والدین در امور تحصیلی و موفقیت با ضریب همبستگی ۰/۴۵۶ (r=۰/۴۵۶)، بین مشارکت والدین در امور تحصیلی و ماجرا با ضریب همبستگی ۰/۴۳۱ (r=۰/۴۳۱)، در سطح ۰/۹۹ رابطه مثبت معناداری وجود داشت.

جدول ۳: خلاصه مدل رگرسیونی و تحلیل واریانس برای بررسی
معناداری مدل رگرسیونی کیفیت زندگی تحصیلی

متغیر ملاک	منبع تغییر	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آمارهF	Sig.	R	R2	AR2
کیفیت زندگی تحصیلی	رگرسیون	۷۰۳۹۲/۳۸۵	۱	۷۰۳۹۲/۳۸۵	۱۱۱/۶۳	۰/۰۰۱	۰/۴۹	۰/۲۴	۰/۲۴
	باقیمانده	۲۳۰۴۵۸/۷۴۹	۳۷۲	۶۱۹/۵۱۳					
	مجموع	۳۰۰۸۵۱/۱۳۴	۳۷۳	-					

بر اساس اطلاعات جدول ۳، شدت همبستگی بر اساس همبستگی به‌دست‌آمده از تحلیل رگرسیون خطی ساده برای کیفیت زندگی تحصیلی، برابر با ۰/۴۹ و مجذور R تعدیل

شـده برابر ۰/۲۴ اسـت که نشـان داد ۲۴ درصد از تغییرات متغیر ملاک، یعنی کیفیت زندگی تحصیلـی توانسـت توسـط متغیر مشـارکت والدین در امـور تحصیلی تبیین شـود. همچنین میـزان معنـاداری F برای کیفیـت زندگی تحصیلی با درجـه آزادی ۱ و ۳۷۲ کمتر از میزان ۰/۰۱ محاسبه شد که این امر بیانگر آن است که مدل رگرسیونی در سطح ۹۹٪ معنادار است (p >۰/۰۱ و F (۳۷۲,۱)=۱۱۱/۶۳) و متغیر مشـارکت والدین در امور تحصیلی به خوبی توانسـتند کیفیت زندگی تحصیلی را پیش‌بینی کنند.

جدول ۴: ضرایب همبستگی و رگرسیون کیفیت زندگی تحصیلی بر اساس مشارکت والدین در امور تحصیلی

عامل	ضرائب غیر استاندارد		Beta استاندارد	t	سطح معنی‌داری
	B	انحراف استاندارد			
مقدار ثابت	۶۳/۸۳۶	۷/۳۷۳	-	۸/۶۵۸	۰/۰۰۱
مشارکت والدین در امور تحصیلی	۱/۳۴۶	۰/۱۲۶	۰/۴۸۴	۱۰/۶۶۰	۰/۰۰۱

با توجه به اطلاعات جدول ۴، مشارکت والدین در امور تحصیلی با سطح معناداری ۰/۰۰۱ و ضریب رگرسـیونی اسـتاندارد شـده ۰/۴۸۴ در تبیین واریانس متغیر کیفیت زندگی تحصیلی تأثیر داشت. همچنین سطح معناداری مقدار ثابت برابر با ۰/۰۰۱ محاسبه شده است که این امر نشان داد مقدار ثابت محاسبه‌شده بر متغیر ملاک تأثیرگذار بود.

جدول ۵: خلاصه مدل رگرسیونی و تحلیل واریانس برای بررسی معناداری مدل رگرسیونی هیجان‌های مثبت

متغیر ملاک	منبع تغییر	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آمارهF	Sig.	R	R2	AR2
هیجان‌های مثبت	رگرسیون	۶۱۴۹/۹۳۲	۱	۶۱۴۹/۹۳۲	۱۷۷/۱۱	۰/۰۰۱	۰/۵۷	۰/۳۲	۰/۳۲
	باقیمانده	۱۲۹۱۷/۶۱۸	۳۷۲	۳۴/۷۲۵					
	مجموع	۱۹۰۶۷/۵۵۱	۳۷۳	-					

بـر اسـاس اطلاعـات جدول فـوق، میزان معنـاداری F بـرای هیجان‌های مثبـت با درجه آزادی ۱ و ۳۷۲ کمتر از میزان ۰/۰۱ محاسبه شد که این امر بیانگر آن است که مدل رگرسیونی در سـطح ۹۹ ٪ معنـادار اسـت (p >۰/۰۱ و F (۳۷۲,۱)=۱۷۷/۱۱) و متغیـر مشـارکت والدیـن در امور تحصیلی به خوبی توانسـتند هیجان‌های مثبت را پیش‌بینی کنند. شـدت همبسـتگی بر اسـاس مقدار ضریب همبسـتگی چندگانه برای هیجان‌های مثبت برابر با ۰/۳۲ و مجذور R تعدیـل شـده برابـر ۰/۳۲ اسـت کـه نشـان داد ۳۲ درصـد از تغییـرات متغیـر مـلاک یعنـی هیجان‌های مثبت، توانست توسط متغیر مشارکت والدین در امور تحصیلی تبیین شود.

جدول ۶: ضرایب همبستگی و رگرسیون هیجان‌های مثبت بر اساس مشارکت والدین در امور تحصیلی

عامل	ضرائب غیر استاندارد		Beta استاندارد	t	سطح معنی‌داری
	B	انحراف استاندارد			
مقدار ثابت	۵۸/۷۸۹	۱/۷۴۶	-	۳۳/۶۷۷	۰/۰۰۱
مشارکت والدین در امور تحصیلی	۰/۳۹۸	۰/۰۳۰	۰/۵۶۸	۱۳/۳۰۸	۰/۰۰۱

با توجه به اطلاعات جدول ۶، مشارکت والدین در امور تحصیلی با سطح معناداری ۰/۰۰۱ و ضریب رگرسـیونی اسـتاندارد شده ۰/۵۶۸ در تبیین واریانس متغیر هیجان‌های مثبت تأثیر داشـت. همچنین سـطح معناداری مقدار ثابت برابر با ۰/۰۰۱ محاسـبه شـده است که این امر نشان داد مقدار ثابت محاسبه‌شده بر متغیر ملاک تأثیرگذار بود.

بحث و نتیجه‌گیری

در ایـن پژوهـش بـه بررسـی رابطـه بین مشـارکت والدیـن در امـور تحصیلی و تأثیـر آن بر هیجان‌هـای مثبـت و کیفیـت زندگـی تحصیلی دانش‌آمـوزان مقطع متوسـطه دوم پرداخته شـده اسـت. یافته‌ها نشـان داد که مشـارکت فعـال والدین در امـور تحصیلی فرزندان‌شـان، تأثیر قابل‌توجهی در بهبود هیجان‌های مثبت دانش‌آموزان دارد. هیجان‌های مثبت مانند انگیـزه، اشـتیاق و علاقـه بـه یادگیری، نقـش مهمی در پیشـرفت تحصیلـی و افزایش رضایت

از محیـط آموزشـی دارنـد. افزون بر ایـن، ارتباط قوی بین مشـارکت والدیـن و کیفیت زندگی تحصیلی دانش‌آموزان نیز مشاهده شده است. دانش‌آموزانی که والدین‌شان به طور مستمر در فراینـد تحصیلـی آن‌ها نقش دارند، معمولاً احسـاس حمایت بیشـتری از محیط خانواده و مدرسـه دارنـد و ایـن امر بـه بهبود کیفیت تجربـه تحصیلی آن‌ها، کاهش اسـترس و ارتقای سـلامت روانی آن‌ها کمک می‌کند. این نتایج نشـان می‌دهد که مشـارکت والدین نه تنها به بهبود عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان کمک می‌کند؛ بلکه می‌تواند به افزایش سطح رضایت و بهزیستی آنان در محیط مدرسه و کلاس درس نیز منجر شود. به این ترتیب تقویت تعاملات بین والدین، دانش‌آموزان و مدارس می‌تواند به عنوان یک راهکار مؤثر برای ارتقای سلامت روانی و تحصیلی دانش‌آموزان مورد توجه قرار گیرد. نتایج این مطالعه می‌تواند مبنایی برای برنامه‌ریزی‌های آموزشی و مشاوره‌ای برای بهبود تعاملات والدین و فرزندان در محیط‌های تحصیلی باشد.

نتایـج حاصـل از تحلیـل داده‌های این پژوهش نشـان داد کـه بین مشـارکت والدین در امـور تحصیلـی بـا کیفیت زندگـی تحصیلی و مؤلفه‌های آن شـامل رضایت کلـی، عدم عاطفه منفی، مدرس دوره، همبسـتگی اجتماعی، فرصت، موفقیت و ماجرا در دانش‌آموزان مقطع متوسـطه دوم رابطـه وجـود دارد ($p <$). همچنین بین مشـارکت والدین در امـور تحصیلی با هیجان‌هـای مثبـت و مؤلفه‌های آن شـامل هیجان‌های مثبت تحصیلـی، امید، لذت و غرور در دانش‌آمـوزان مقطـع متوسـطه دوم رابطه وجود دارد ($p <$). (جـدول۱) این یافته با نتایج بررسـی‌های یزدانـی دهنـوی و علی‌محمـدی (۱۴۰۲)، آزادمرد طالشـمکائیل و آزادمـرد (۱۴۰۱)، حسینی و ملکی (۱۴۰۱)، صالحی (۱۴۰۰)، رضایی و همکاران (۱۴۰۰)، برقی و گرایی گراوند (۱۳۹۹)، لمیسا و همکاران (۲۰۲۳)، نایتی (۲۰۲۱)، دارکو ـ آسومادو و سیکا ـ برایت (۲۰۲۱)، بارگر و همکاران (۲۰۱۹) و سومارسونو[1] و همکاران (۲۰۱۶) همسوست.

در ارتبـاط بـا تبیین یافته حاضر که نشـان داد بین مشـارکت والدیـن در امور تحصیلی با رضایت کلی به عنوان یکی از مؤلفه‌های کیفیت زندگی تحصیلی دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم رابطه وجود دارد، می‌توان گفت مشارکت والدین به عنوان عاملی مؤثر در تقویت ارتباطات

1. Sumarsono

اجتماعی و هیجانی دانش‌آموزان شـناخته شـده است که این امر به طور مستقیم بر رضایت کلـی آن‌ها از فرایند تحصیل تأثیر می‌گذارد. این مشـارکت به معنـای درگیری فعال والدین در تمـام جنبه‌هـای تحصیلی شـامل حمایت عاطفی، بررسـی تکالیف و حضـور در فعالیت‌های مدرسـه اسـت (زیانـگ و همـکاران، ۲۰۲۱). در واقع مشـارکت والدین موجـب افزایش حس کنترل دانش‌آمـوزان بـر فرایند یادگیری‌شـده و انگیزش تحصیلـی آن‌ها را تقویـت می‌کند. این حس کنترل منجر به احساس رضایت کلی از فرایند یادگیری می‌شود؛ چراکه دانش‌آموزان به دلیل حمایت والدین، قادر به مدیریت چالش‌های تحصیلی خود هستند (عظیمی و مرادی‌زاده، ۱۴۰۰). همچنین احسـاس آرامش و رضایت از یادگیری زمانی افزایش می‌یابد که دانش‌آموزان حس کنند نیازهای آموزشی آن‌ها توسط والدین و مدرسه به طور همزمان برآورده می‌شود. افزون بـر ایـن، والدینی که به طور فعال در امور تحصیلی فرزندان خود مشـارکت می‌کنند، محیطی حمایتی ایجاد می‌کنند که می‌تواند به افزایش اعتماد به نفس و انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان منجر شود (الهی و همکاران، ۱۳۹۹). وقتی والدین با مدرسه در ارتباط هستند و حمایت‌های لازم را ارائه می‌دهند، دانش‌آموزان احساس می‌کنند فرایند یادگیری برای آن‌ها اهمیت دارد. این حمایت باعث کاهش اضطراب تحصیلی و افزایش آرامش و در نهایت به رضایت کلی از فرایند یادگیری منجر می‌شود. با تبیین دیگر این بررسی که نشان داد بین مشارکت والدین در امور تحصیلی با عدم وجود عاطفه منفی به عنوان یکی دیگر از مؤلفه‌های کیفیت زندگی تحصیلی دانش‌آمـوزان رابطـه وجـود دارد. مشـارکت والدین در امـور تحصیلی می‌تواند بـه عنوان یک عامل حفاظتی در برابر تجربه احساسات منفی در محیط تحصیلی عمل کند. بر اساس نظریه کنترل ـ ارزش پکران (۲۰۰۶)، ارزیابی فرد از توانایی کنترل در فرایند تحصیلی و ارزش قائل شدن برای آن، تأثیر مهمی بر تجربه عاطفی فرد دارد. وقتی دانش‌آموزان احسـاس می‌کنند توسـط والدین حمایت می‌شـوند و والدین در فرایند آموزشـی آن‌ها فعالانه شرکت می‌کنند، احتمال بیشـتری دارد کـه آن‌هـا بـر احساسـات منفی خـود همچون اضطراب و اسـترس غلبـه کنند. والدیـن با ایجاد محیطی حمایتی و فراهم کـردن فضاهای گفت‌وگوی آزاد درباره چالش‌های تحصیلـی بـه دانش‌آموزان کمک می‌کنند تا به جای نگرانـی، بر روی راه‌حل‌های مثبت تمرکز

کننـد. افـزون بر این مشـارکت والدین در فراینـد تحصیلی از طریق افزایـش اعتماد به نفس و تقویـت خودکارآمـدی تحصیلـی، می‌تواند به کاهش اسـترس و اضطراب مرتبـط با امتحانات و تکالیـف منجـر شـود (رحیمی و همکاران، ۱۳۹۸). احسـاس حمایت والدیـن، دانش‌آموزان را به سـمت تقویت احساسـات مثبت مانند امیدواری و انگیزه پیش می‌برد که این عوامل به طور مستقیم با کاهش عاطفه منفی و بهبود کیفیت زندگی تحصیلی مرتبط هستند.

در ارتبـاط بـا تبییـن یافته دیگر این بررسـی که نشـان داد بین مشـارکت والدیـن در امور تحصیلی با مدرس دوره به عنوان یکی دیگر از مؤلفه‌های کیفیت زندگی تحصیلی دانش‌آموزان رابطه وجود دارد، می‌توان گفت بر اساس نتایج پژوهش‌های (زیانگ و همکاران، ۲۰۲۱)، مشارکت والدین به عنوان یکی از عناصر کلیدی حمایت از رشد هیجانی و تحصیلی فرزندان شناخته شده است. این حمایت والدین می‌تواند به بهبود تعاملات آموزشی دانش‌آموزان کمک کند و در نتیجه رابطه مثبتی بین دانش‌آموزان و معلم ایجاد نماید. نکته مهم در اینجا این است که مشارکت والدین در امور تحصیلی به واسطه حمایت و تشویق مستمر می‌تواند دانش‌آموزان را به برقراری ارتباط مؤثرتر با معلم خود ترغیب کند. وقتی والدین در فرایند تحصیل فرزندان خود دخیل می‌شوند، دانش‌آموزان احساس می‌کنند که محیط آموزشی آن‌ها از سوی افراد مهم در زندگی‌شان حمایت می‌شود. این احساس حمایت موجب تقویت تعاملات مثبت با معلم می‌شود؛ زیرا دانش‌آموزان در این محیط آموزشی اعتماد بیشتری به‌دست می‌آورند و تمایل بیشتری به مشارکت فعال در کلاس دارند.

در ارتبـاط بـا تبییـن یافته دیگر این بررسـی که نشـان داد بین مشـارکت والدیـن در امور تحصیلـی با همبسـتگی اجتماعی به عنوان یکی دیگر از مؤلفه‌هـای کیفیت زندگی تحصیلی دانش‌آمـوزان رابطـه وجـود دارد، مشـارکت والدین می‌تواند بـه تقویت تعامـلات اجتماعی و ایجـاد پیوندهـای قوی‌تر بین دانش‌آموزان و گروه همسالان‌شـان کمک کنـد. دانش‌آموزانی کـه والدین‌شـان نقش فعالـی در فعالیت‌های تحصیلی‌شـان دارند، معمولاً احسـاس امنیت بیشـتری در محیط‌های یادگیری می‌کنند. این احسـاس امنیت موجب افزایش همبسـتگی اجتماعی می‌شود؛ چراکه این دانش‌آموزان تمایل بیشتری به تعاملات مثبت با دیگران دارند

و به راحتی می‌توانند خود را عضوی از گروه یادگیری ببینند. بر اساس نظریه‌های اجتماعی ـ شناختی (آچانگوا و همکاران، ۲۰۲۲)، این تعاملات اجتماعی و ارتباطات مثبت موجب افزایش اعتماد به نفس دانش‌آموزان در مشارکت فعال در فرایند یادگیری می‌شود. ضمن آنکه مشارکت والدین به دانش‌آموزان این امکان را می‌دهد که از حمایت عاطفی و اجتماعی والدین بهره‌مند شوند. این حمایت‌ها به تقویت حس تعلق به گروه‌های آموزشی و اجتماعی دانش‌آموزان کمک می‌کند و آن‌ها را برای مواجهه با چالش‌های اجتماعی و تحصیلی آماده‌تر می‌نماید (سرخوش و همکاران، ۱۴۰۳). بنابراین می‌توان گفت مشارکت والدین در امور تحصیلی، با تسهیل تعاملات مثبت اجتماعی و تقویت حس تعلق به گروه‌های یادگیری، به بهبود همبستگی اجتماعی دانش‌آموزان منجر می‌شود. در ارتباط با تبیین یافته دیگر این بررسی که نشان داد بین مشارکت والدین در امور تحصیلی با فرصت به عنوان یکی دیگر از مؤلفه‌های کیفیت زندگی تحصیلی دانش‌آموزان رابطه وجود دارد، والدینی که در امور تحصیلی فرزندان خود فعالانه مشارکت می‌کنند؛ به آن‌ها کمک می‌کنند تا ارتباط مستقیم میان تلاش‌های تحصیلی فعلی و اهداف بلندمدت آینده را مشاهده کنند. این مشارکت می‌تواند به شکل تشویق و حمایت عاطفی، فراهم کردن منابع آموزشی و حتی راهنمایی در ارتباط با مسیرهای شغلی و تحصیلی آینده باشد. بر اساس مطالعات زیانگ و همکاران (۲۰۲۱)، والدین نقش مهمی در تقویت این باور دارند که یادگیری فعلی دانش‌آموزان به تحقق اهداف آتی منجر خواهد شد. این باور باعث افزایش انگیزه تحصیلی و تمرکز دانش‌آموزان می‌شود؛ زیرا آن‌ها احساس می‌کنند که در حال سرمایه‌گذاری برای آینده خود هستند. در واقع همبستگی میان مشارکت والدین و فرصت به این دلیل قابل تبیین است که والدینی که از فعالیت‌ها و تحصیلات فرزندان خود حمایت می‌کنند، نه تنها زمینه‌های مناسبی را برای رشد تحصیلی فراهم می‌کنند؛ بلکه با توضیح و برجسته‌سازی اهمیت یادگیری برای آینده فرزندان، به آنان کمک می‌کنند تا رویکرد بلندمدت به آموزش داشته باشند. این حمایت به‌ویژه در دوران نوجوانی که دانش‌آموزان به دنبال پیدا کردن مسیر شغلی و تحصیلی خود هستند، بسیار حیاتی است.

در ارتبـاط بـا تبییـن یافته دیگر این بررسـی که نشـان داد بین مشـارکت والدیـن در امور تحصیلـی با موفقیت بـه عنوان یکی دیگر از مؤلفه‌های کیفیت زندگی تحصیلی دانش‌آموزان رابطه وجود دارد، والدینی که فعالانه در امور تحصیلی فرزندان خود مشارکت می‌کنند؛ نه تنها با ارائه حمایت‌های عاطفی و عملی، به تقویت اعتماد به نفس فرزندان خود کمک می‌کنند؛ بلکه به آن‌ها نشان می‌دهند که فرایند یادگیری و موفقیت‌های تحصیلی آنان مهم است. این مشارکت والدین می‌تواند به شکل راهنمایی در انجام تکالیف، ارائه مشوق‌های مثبت برای تلاش بیشـتر و نیز بحث درباره اهداف تحصیلی و شـغلی باشـد (زیانگ و همکاران، ۲۰۲۱). وقتی والدین به طور مستقیم در تحصیلات فرزندان خود دخیل می‌شوند، دانش‌آموزان احساس می‌کنند که تلاش‌های آن‌ها دیده و تقدیر می‌شـود و این امر باعث افزایش حس موفقیت و اطمینان به توانایی‌های شخصی آن‌ها می‌گردد. در واقع دانش‌آموزانی که از طریق تعاملات مثبت با والدین و محیط آموزشی خود به توانایی‌های خود باور پیدا می‌کنند، عملکرد بهتری در یادگیری دارند و به احتمال کمتری با شکست مواجه می‌شوند. این دسته از دانش‌آموزان بـه دلیـل اعتمـاد به نفـس بالا به جای ترس از شکسـت، بـه چالش‌های تحصیلـی به عنوان فرصت‌هایـی بـرای رشـد نـگاه می‌کننـد و از راهبردهای مؤثـر در مواجهه با مسـائل تحصیلی اسـتفاده می‌نمایند. افزون بر این، مشـارکت والدین در تحصیلات فرزندان نه تنها به تقویت مهارت‌هـای تحصیلـی کمک می‌کند؛ بلکه با ایجاد حس مسـئولیت‌پذیری در دانش‌آموزان، آن‌ها را برای دسـتیابی به موفقیت‌های بزرگ‌تر آماده می‌سـازد. والدینی که به دانش‌آموزان خود نشـان می‌دهند که یادگیری فرایندی ارزشـمند و پر اهمیت اسـت، باعث می‌شـوند که فرزندان‌شـان به یادگیری به عنوان هدفی بلندمدت نگاه کنند و در نهایت به موفقیت‌های تحصیلی پایدار دست یابند.

همچنین نتایج نشـان داد که بین مشـارکت والدین در امور تحصیلی با ماجرا به عنوان یکـی دیگـر از مؤلفه‌های کیفیت زندگی تحصیلی دانش‌آمـوزان رابطه وجود دارد. والدینی که بـه فرزنـدان خـود فرصت‌هـای یادگیری جدیـد ارائه می‌دهنـد، آن‌ها را بـه کاوش در مفاهیم جدید ترغیب و به تقویت حس کنجکاوی در فرزندان‌شان کمک می‌کنند. همچنین والدینی

کـه یادگیـری را تجربـه‌ای هیجان‌انگیز و مهم می‌داننـد، به فرزندان خود نشـان می‌دهند که کشـف دانش جدید نه تنها هدفمند، بلکه لذت‌بخش اسـت. در واقع زمانی که دانش‌آموزان احسـاس کنند که والدین‌شـان بـه فرایند یادگیری آن‌ها اهمیـت می‌دهند و از آن‌ها حمایت می‌کنند، تمایل بیشتری به مشارکت فعال و اکتشاف در محیط‌های یادگیری پیدا می‌کنند. این امر باعث می‌شود یادگیری به جای یک وظیفه خسته‌کننده، به فعالیتی ماجراجویانه و جذاب تبدیل شـود. همچنین نظریه‌های شـناختی ـ اجتماعی تأکید دارند که محیط‌های یادگیـری کـه توسـط والدیـن و معلمان پشـتیبانی می‌شـوند، به دانش‌آمـوزان ایـن امکان را می‌دهند که با احسـاس امنیت بیشـتری به کاوش و تجربه‌های جدید بپردازند (پکران، ۲۰۲۱). این احساس امنیت و حمایت از سوی والدین موجب تقویت انگیزه‌های درونی دانش‌آموزان می‌شود و به آن‌ها کمک می‌کند به طور مستقل به یادگیری بپردازند و از چالش‌های یادگیری نترسند. در واقع مشارکت والدین به دانش‌آموزان احساس اعتماد به نفس می‌دهد تا به طور فعـال در فرایند یادگیری شـرکت کننـد و به جای اجتناب از چالش‌ها، بـه دنبال فرصت‌های جدید برای کشف و یادگیری باشند.

یافتـه دیگر این بررسـی حاکی از این اسـت که بین مشـارکت والدیـن در امور تحصیلی با امیـد بـه عنوان یـک جنبه از هیجان‌هـای مثبت دانش‌آمـوزان، رابطه وجود دارد. مشـارکت فعال والدین در امور تحصیلی به دانش‌آموزان نشان می‌دهد که تحصیلات و یادگیری آن‌ها اهمیـت دارد و ایـن امـر بـه طور مسـتقیم باعـث تقویت حـس امید می‌شـود. این مشـارکت بـه اشـکال مختلفی از جملـه حمایت عاطفی، تشـویق، فراهـم کردن منابع آموزشـی و حتی همراهی در انجام تکالیف و برنامه‌ریزی برای آینده بروز می‌کند. وقتی دانش‌آموزان احساس می‌کنند که والدین‌شـان در کنار آن‌ها هسـتند و به موفقیت آن‌ها باور دارند، امید بیشـتری بـه دسـتیابی بـه اهـداف تحصیلـی خـود پیـدا می‌کنند. ایـن حمایـت به‌ویـژه در مواقعی که دانش‌آمـوزان بـا چالش‌هـای تحصیلـی مواجه می‌شـوند، به آن‌هـا کمک می‌کند تـا به جای احسـاس ناامیـدی، بـه راه‌حل‌ها و اهداف بلندمدت خـود تمرکز کنند (خانی و همـکاران، ۱۴۰۱). دانش‌آموزانـی کـه از حمایـت والدیـن برخوردارند و نسـبت به آینده تحصیلی خود احسـاس

امیدواری دارند، به احتمال بیشتری به سمت اهداف تحصیلی خود حرکت و در مواجهه با موانع، از استراتژی‌های کارآمدتری استفاده می‌کنند.

در ارتباط با تبیین یافته دیگر این بررسی که نشان داد بین مشارکت والدین در امور تحصیلی با لذت به عنوان یکی دیگر از جنبه‌های هیجان‌های مثبت دانش‌آموزان رابطه وجود دارد، می‌توان گفت والدینی که در تحصیلات فرزندان خود نقش فعالی دارند، نه تنها با ارائه حمایت‌های عاطفی و عملی به فرزندان خود کمک می‌کنند؛ بلکه انگیزه و اشتیاق به یادگیری را در آن‌ها تقویت می‌نمایند. این حمایت می‌تواند به شکل تشویق دانش‌آموزان برای کاوش در موضوعات جدید، قدردانی از تلاش‌های تحصیلی آن‌ها و حتی همراهی در انجام تکالیف درسی بروز کند (خانی و همکاران، ۱۴۰۱). این نوع مشارکت باعث می‌شود که دانش‌آموزان نه تنها از نظر تحصیلی عملکرد بهتری داشته باشند؛ بلکه از فرایند یادگیری خود نیز لذت ببرند. والدینی که به یادگیری فرزندان خود علاقه نشان می‌دهند و آن را به عنوان یک فرایند جذاب و معنادار تلقی می‌کنند، به دانش‌آموزان خود کمک می‌کنند تا یادگیری را نه به عنوان یک وظیفه سخت و خسته‌کننده، بلکه به عنوان یک فعالیت لذت‌بخش و هیجان‌انگیز درک کنند. این والدین با تشویق فرزندان خود به کاوش در موضوعات جدید و کشف علایق تحصیلی، باعث ایجاد حس ماجراجویی و خودانگیختگی در آن‌ها می‌شوند که این خود منجر به تقویت لذت از یادگیری می‌شود.

در ارتباط با تبیین یافته دیگر این بررسی که نشان داد بین مشارکت والدین در امور تحصیلی با غرور به عنوان یکی دیگر از جنبه‌های هیجان‌های مثبت دانش‌آموزان رابطه وجود دارد، می‌توان گفت مشارکت والدین در فرایند یادگیری فرزندان باعث می‌شود که آن‌ها نه تنها موفقیت‌های خود را بهتر ببینند؛ بلکه ارزش این موفقیت‌ها را بیشتر درک کنند. این والدین با تشویق و حمایت‌های خود، به فرزندان‌شان کمک می‌کنند تا دستاوردهای تحصیلی‌شان را با افتخار به دیگران نشان دهند و از آن‌ها لذت ببرند. در واقع تشویق والدین باعث می‌شود که دانش‌آموزان باور کنند تلاش‌ها و کوشش‌های‌شان در تحصیل ارزشمند است و این احساس ارزشمندی و رضایت از خود، منجر به احساس غرور مثبت می‌شود. از

منظر روان‌شناسی اجتماعی، غرور یکی از هیجان‌هایی است که ارتباط مستقیمی با روابط اجتماعی و ارزیابی‌های دیگران از عملکرد فرد دارد (پکران، ۲۰۲۱). وقتی والدین در موفقیت‌های تحصیلی فرزندان خود دخیل هستند و آن‌ها را تحسین می‌کنند، دانش‌آموزان احساس می‌کنند که دستاوردهایشان نه تنها برای خودشان، بلکه برای والدین نیز مهم است. این احساس حمایت و تقدیر از سوی والدین باعث می‌شود که غرور دانش‌آموزان تقویت شود و آن‌ها با انگیزه بیشتری به فعالیت‌های تحصیلی بپردازند.

فهرست منابع

الف) منابع فارسی

۱. آزادمرد طالش مکائیل، اعظم (۱۴۰۱)، «نقش یادگیری خود راهبر، مشارکت والدین و خودآگاهی شناختی در پیش‌بینی کیفیت زندگی تحصیلی دانش‌آموزان دوره متوسطه اول جعفرآباد»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل، دانشکده علوم انسانی.

۲. الهی، زینب، میمنت عابدینی و محسن حاجی‌تبار فیروزجائی (۱۳۹۹)، «نقش ابعاد مشارکت والدین در انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی»، فصلنامه علمی ـ پژوهشی خانواده و پژوهش، دوره ۱۷، ش۱، ص۱۲۶ ـ ۱۰۳.

۳. برقی، عیسی و پیمان گرایی‌گراوند (۱۳۹۹)، «تأثیر مشارکت والدین بر کیفیت زندگی تحصیلی و سازگاری دانش‌آموزان»، روان‌شناسی مدرسه و آموزشگاه، دوره ۹، ش۴، ص۱۰۵ ـ ۹۶.

۴. حدادی، صفیه (۱۳۹۳)، «تأثیر طراحی انگیزشی آموزش بر کیفیت زندگی کلاسی و یادگیری در آموزش دانشگاهی»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی درسی، دانشگاه فردوسی مشهد.

۵. حسینی، عنان و بهرام ملکی (۱۴۰۱)، «تبیین هیجان‌های تحصیلی بر اساس حمایت تحصیلی و جهت‌گیری هدف پیشرفت: نقش واسطه‌گری خودتنظیمی تحصیلی»، پژوهش‌های علوم شناختی و رفتاری، دوره ۱۲، ش۲ (پیاپی ۳۲)، ص۱۶۸ ـ ۱۴۳.

۶. حیات، علی‌اصغر، کرامت‌اسمی، ریتا رضایی و پریسا نبیئی (۱۳۹۶)، «رابطه هیجان‌های تحصیلی با عملکرد تحصیلی دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شیراز»، پژوهش در آموزش علوم پزشکی، دوره ۹، ش۴، ص۲۹ ـ ۲۰.

۷. خانی، فاطمه، حسینعلی صادقیان، محمدتقی قانعیان، سیدابوالقاسم میرحسینی و سارا جام‌برسنگ (۱۴۰۱)، «ارتباط شاخص‌های مدرسه سبز با کیفیت زندگی دانش‌آموزان دختر مدارس متوسطه اول شهر یزد در نیمسال تحصیلی ۱۴۰۰ ـ ۱۳۹۹»، طلوع بهداشت یزد، دوره ۲۱، ش۵، ص۹۴ ـ ۸۰.

۸. رحیمی، مهدی، فاطمه رسولی فتح‌آباد و مریم زارع (۱۳۹۸)، «تأثیر آموزش مشارکت والدین در انجام تکالیف درسی بر انگیزش پیشرفت و اضطراب مدرسه دانش‌آموزان»، روان‌شناسی مدرسه و آموزشگاه، دوره ۸، ش۴، ص۱۱۱ ـ ۹۲.

۹. رضایی، احترام (۱۴۰۰)، «پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی و رضایت تحصیلی دانش‌آموزان مقطع ابتدایی بر اساس مشارکت والدین و سبک‌های فرزندپروری»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، دانشگاه پیام‌نور استان کرمانشاه، مرکز پیام‌نور جوانرود.

۱۰. سرخوش، حمید، مریم سامری و محمد حسنی (۱۴۰۳)، «رابطه سبک تربیتی و پایگاه اجتماعی ـ اقتصادی خانواده با رفتار جامعه‌یار دانش‌آموزان با میانجیگری درگیری والدین در آموزش»، فصلنامه علمی ـ پژوهشی تعلیم و تربیت، دوره ۴۰، ش۱، ص۱۲۴ ـ ۱۰۳.

۱۱. سلطانی شال، رضا، حسین کارشکی، حمیدرضا آقامحمدیان شعرباف، محمدسعید عبدخدایی و حسین بافنده (۱۳۹۰)، «بررسی روایی و پایایی پرسشنامه کیفیت زندگی در مدرسه در مدارس شهر مشهد»، نشریه دانشگاه علوم پزشکی کرمان، دوره ۱۹، ش۱، ص۹۳ ـ ۷۹.

۱۲. شکاری، ایوب (۱۳۹۲)، «رابطه بین شیوه‌های فرزندپروری و درگیری والدین در امور تحصیلی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان پسر و دختر مقطع راهنمایی شهرستان بندرعباس»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد هرمزگان.
۱۳. صالحی، رضوان (۱۴۰۰)، «بررسی نقش درگیری (مشارکت) والدین در پایستگی تحصیلی دانش‌آموزان با میانجی‌گری رضایت و اشتیاق تحصیلی»، روان‌شناسی مدرسه و آموزشگاه، دوره ۱۰، ش۱، ص۱۱۵ ـ ۱۰۲.
۱۴. عظیمی، کامیار و سیروس مرادی‌زاده (۱۴۰۰)، «تدوین و آزمون مدل علّی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دبستانی بر اساس انگیزه‌های والدین برای مشارکت با نقش واسطه‌ای مشارکت والدین در امور مدارس»، خانواده درمانی کاربردی، دوره ۲، ش۲، ص۲۳۳ ـ ۲۱۱.
۱۵. یزدانی دهنوی، میلاد و حسین علی‌محمدی (۱۴۰۲)، «نقش نظارت والدین بر کیفیت زندگی با اثر میانجی مشارکت ورزشی دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه شهرستان مبارکه»، پژوهش‌های کاربردی در علوم ورزشی و سلامت، دوره ۲، ش۱، ص۷۹ ـ ۶۶.

ب) منابع لاتین

1. Achangwa, C., Lee, T. J., Park, J., & Lee, M. S. (2022). Quality of Life and Associated Factors of International Students in South Korea: A Cross-Sectional Study Using the WHOQOL-BREF Instrument. Healthcare (Basel, Switzerland), 10 (7), 1262.
2. Ainley, J., & Bourke, S. (1992). Quality of school life and intentions for further education: The case of a rural high school. Paper presented at annual conference of AARE. Adelaide.
3. Alonso-Tapia, J., Abello, D. M., & Panadero, E. (2020). Regulating emotions and learning motivation in higher education students. *The International Journal of Emotional Education*, 12 (2), 73-89.
4. Barger, M. M., Kim, E. M., Kuncel, N. R., & Pomerantz, E. M. (2019). The relation between parents' involvement in children's schooling and children's adjustment: A meta-analysis. Psychological Bulletin, 145 (9), 855-890.
5. Bell, Ch., Kamble, Sh., & Fincham, F. (2018). Forgiveness, Attributions, and Marital Quality in U. S. and Indian Marriages. *Journal of Couple & Relationship Therapy*, 17 (4), 276-293.
6. Chattu, V. K., & Sahu, P. K. (2020). An Exploratory Study of Quality of Life and Its Relationship with Academic Performance among Students in Medical and other Health Professions. Medical sciences (Basel, Switzerland), 8 (2), 23.
7. Engelmann, P., & Bannert, M. (2019). Fostering students' emotion regulation during learning: Design and effects of a computer-based video training. *The International Journal of Emotional Education*, 11 (2), 3-16.
8. Frenzel, A. C., Daniels, L., & Burić, I. (2021). Teacher emotions in the classroom and their implications for students. *Educational Psychologist*, 56 (4), 250-264.

9. Hu, Z., Chen, P., & Liu, J. (2023). Effect of Positive Emotions on the Quality of Life of Chinese College Students. *International Journal of Higher Education*, 12 (42).
10. Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement, 30, 607-610.
11. Lemessa, R., Senbeto, T., Alemayehu, E., & Gemechu, N. (2023). Family involvements in education and quality of education: Some selected 2nd cycle public schools in west shoa zone, Ethiopia. Cogent Education.
12. Lo, H. H. -M. (2021). Quality of life among adolescents in Hong Kong: General and gender-specific effects of self-efficacy and mindfulness: A special issue on quality of life in Chinese societies in applied research in quality of life. Applied Research in Quality of Life. Advance online publication.
13. Naite, I. (2021). Impact of Parental Involvement on Children's Academic Performance at Crescent International School, Bangkok, Thailand. International Symposium on Water, Ecology and Environment, (69), 1-10.
14. Ogg, J., Clark, K., Strissel, D., & Rogers, M. (2021). Parents' and teachers' ratings of family engagement: Congruence and prediction of outcomes. School Psychology, 36 (3), 142-154.
15. Pekrun, R. (2006). The control-value theory of achievement emotions: Assumptions, corollaries, and implications for educational research and practice. Educational Psychology Review, 18 (4), 315-341.
16. Pekrun, R. (2021). Emotions in reading and learning from texts: Progress and open problems. Discourse Processes. Advance online publication.
17. Pekrun, R., Goetz, T., Frenzel, A. C., Barchfeld, P., & Perry, R. P. (2011). Measuring emotions in students' learning and performance: The Achievement Emotions Questionnaire (AEQ). Contemporary educational psychology, 36 (1), 36-48.
18. Sumarsono, R., Imron, A., Wiyono, B., & Arifin, I. (2016). Parents' Participation in Improving the Quality of Elementary School in the City of Malang, East Java, Indonesia. International Education Studies, (9), 25-61.
19. Wilder, S. (2014). Effects of parental involvement on academic achievement: a meta-synthesis. Educational Review, 66 (3), 377-397.
20. Xiong, Y., Qin, X., Wang, Q., & Ren, P. (2021). Parental involvement in adolescents' learning and academic achievement: Cross-lagged effect and mediation of academic engagement. *Journal of Youth and Adolescence*, 50 (9), 1811-1823.